

FOLK: BT bringer gjerne minneord, jubilentomtaler og lignende. Tekstlengden bør ikke overstige 2000 tegn.
KONTAKT: E-post: folk@bt.no eller telefon 5609 5500.

RUNDE DAGER: Dersom du har rund dag, 50 år eller eldre i denne eller neste måned, og ikke ønsker navnet ditt på listen, kan du reservere deg på: www.bt.no/jubilant senest fire virkedager før.

sier journalist, forfatter og foredragsholder Sigrid Sollund.

ken måte skriver du annerledes om dette i dag?

– Mye av det hun skrev og sa den gang gjelder også nå. Det grunnleggende, som latterliggjøring eller usynliggjøring, er det samme. Samtidig har vi fått andre maktstrukturer i samfunnet. Vi er blitt mer likestilte. Ås fokuserte mye på menns hersketeknikker overfor kvinner.

I dag er samfunnet mer indidorientert, og mer differensiert. Hersketeknikker handler mye om makt. Økonomisk makt, definisjonsmakt, politisk makt eller seksuell makt. Det gjør at rollene kan skifte, avhengig av situasjon.

– **Som programleder i «Dagsnytt 18» opplever du hersketeknikker i fri utfoldelse. Hvordan møter du dem?**

– Jeg prøver å være dem bevisst, slik at jeg ikke blir satt ut. Men dette opptrer nok oftere mellom gjester, enn overfor meg. Derfor er det viktig å være obs, og vurdere om det er noe jeg skal ta tak i eller bare la fare. Treffer det ikke den det er ment å treffe, er det jo ikke så farlig.

– **Går det an å rangere noen hersketeknikker som verre enn andre?**

– Jeg tror det mest av alt er betinget av situasjon og person. Å utsettes for hersketeknikker

MIN DAG

Navn: Sigrid Sollund

Alder: 41 år

Bosted: Oslo

Aktuell: Har skrevet boken «Hersketeknikker», og holder to foredrag om temaet på Bergen offentlige bibliotek onsdag.

06.00: Da våkner husets vekkerklokke, ettårningen. Hvis klokken faktisk har bikket seks, sier vi «oi så lenge han har sovet i dag!».

09.30: Dagsnytt 18 har morgenmøte, og vi velger ut og fordeler sakene. Listen ser ofte annerledes ut da enn hva den ender opp som på ettermiddagen.

19.00: Da er jeg vanligvis ferdig med sendingen, men akkurat denne onsdagen entrer jeg talerstolen på biblioteket i Bergen, og tenker kanskje på at jeg må huske å få med de poengene jeg kanskje glemte på foredraget kl. 14.

av en leder er mer alvorlig enn om det kommer fra et tilfeldig menneske du møter på gaten. Det er også ille dersom det skjer gjentatte ganger, og går på selvfølelsen løs, enten i jobb eller i parforhold. Påførelse av skam kan gå rett inn i kjernen av selvfølelsen vår. Det er superalvorlig, og fordi det føles så personlig kan det være vanskelig å slå tilbake.

– **Du kaller hersketeknikker både nyttige og nådeløse. På hvilken måte kan de være nyttige?**

– De er nyttige hvis du kan parere, svare med samme mynt, og på den måten gjenopprette maktbalansen. I boken viser jeg til den gangen Lars Sponheim sa at tanken på Sylvia Brustad bak et fikenblad ikke var det peneste han kunne tenke seg. Kristin Halvorsen repliserte med å si at de mannfolkene som var størst i kjeften, gjerne var de som trengte det minste fikenbladet. Samtidig holdt hun oppe to fingre med svært liten avstand. Det ble ikke noen bedre politisk debatt av det, men fungerte fordi det gjenopprettet maktbalansen.

– **Bruker du hersketeknikker selv?**

– Ja, ja! I frykt for å bli usynliggjort, kan jeg være raskt ute med selv å usynliggjøre noen.

MINNEORD

Arne Øvrebotten og søstera Oddbjørg Sørbotten var blant de i få attlevande i motstands-

rørsla i Sogn og Fjordane. For eit par år sidan vart dei dekorerte med krigsmedalje av Forsvaret, som symbol på ære og takk for stor innsats i motstandskampen 1940–45.

Nå er Arne Øvrebotten død, 94 år gammal. Arne var under okkupasjonen ein viktig motstandsmann i ein familie som frå 1944 var totalmobilisert i kampen for frigjering av Norge. Faren Thorbjørn og Arne Øvrebotten vart ei tid under okkupasjonen knytt til etterretningsagenten Atle Svoldal. Atle hadde kome inn frå Shetland fleire gongar. Han var ein av Norges mest erfarne radioagentar, og hadde sendt hundrevis av telegram om fiendtlige skip som passerte utanfor. Truleg medverka fleire av hans presise observasjonar til at skip, som regel lasta med malm, vart torpederte. Atle var del av eit nett som i 1944 strekte seg langs heile kysten. I si teneste fekk han god hjelp av Thorbjørn og Arne Øvrebotten.

Hausten 1944 kom to linge-gekarar til distriktet. Deira oppdrag var å byggje opp ein milorgstyrke som skulle forsvare infrastrukturen i Fjordane, om det skulle skje som i Finnmark, at fienden brende og øydela etter seg ved ein retrett. (Operasjon Snowflake.) Thorbjørn Øvrebotten vart ein viktig mann i organisasjonen, etter kvart saman med sonen

Arne, kona Magna og dottera Oddbjørg.

Våren 1945 spreidde ein stor razzia seg frå Sogn og nordover til Fjordane. I Sogn døde ein mann etter forhøyr. Ein annan gjorde eit mislykka sjølv-mord, og vart hardt torturert. Han måtte oppgi namnet på kureren til Fjordane, som så vart arrestert, og med han ein del viktige medarbeidarar i indre strok og ytre strok av Fjordane. Flyktningar frå Dombevangen og andre stader fylte ei tid husa i Øvrebotten. Far og son var nå også på arrestlista over dei som hadde vore radiostasjonen Roska's kontaktar. Stasjonen vart 13. mars knust og brent saman med liket til Atle Svoldal. Han hadde akkurat starta sending, då soldatane opna eld. Gestapofolka søkte iherdig etter kontaktane til Svoldal, og hadde Arne og Thorbjørn på si liste, og dei søkte like iherdig etter Per Ratvik, som opererte med sin sendar, men fann ingen av dei.

På frigjeringsdagen mønstra Snowflake 400 mann. Hovudkvarter vart sett opp i Florø og vaktstyrke vart plasserte rundt om etter planen. Blant dei mange gode menn og kvinner, som nå visstnok alle er borte, var Arne Øvrebotten ein av dei som på frigjeringsdagen 8. mai 1945 gjorde Fjordane klar til strid. Til all lukke kapitulerte Tyskland like før. Snowflake kunne vere med på å feire freden.

Takk for stor innsats for landet i krigens år, og for gjestfridom i krig og fred.

RAGNAR ULSTEIN
KRIGSHISTORIKAR

DOKTORGRAD

Havet varsler endringer i Arktis

Ingrid Husøy Onarheim dispute-

rer 7. desember for ph.d.-graden ved UiB med avhandlingen: «Regional, seasonal, and predictable Arctic sea ice change».

Sjøisdekket i Arktis har minket betraktelig de siste tiårene, i takt med lokal og global oppvarming. Det største istapet har skjedd om sommeren, men de siste årene har reduksjonen vært betydelig også om vinteren.

I Barentshavet og nord for Svalbard er variasjoner i isdekket i stor grad bestemt av hvor mye varme som strømmer nordover langs Norskekysten som en forlengelse av Golfstrømmen.

Ved bruk av observasjoner og konseptuelle modeller viser Onarheim at observert havtemperatur utenfor Norskekysten kan brukes til

å varsle isutbredelsen både i Barentshavet og nord for Svalbard 1–3 år frem i tid.

Avhandlingen tar også for seg forventede langsiktige endringer i isdekket ved fortsatt global oppvarming; ved å analysere ulike klimamodeller finner Onarheim at Barentshavet vil bli isfritt innen utgangen av dette århundret hvis verdenssamfunnet mislykkes med Parisavtalen. Men også ved en slik generell reduksjon av isdekket, vil naturlige svingninger gjøre at isen tidvis kan vokse i perioder opp mot ti år før isdekket igjen avtar. Dette gir uforutsigbarhet i forhold til planlegging og utnyttelse av ressurser, og understreker viktigheten av den type varslingsmodeller som Onarheim har utviklet.

Ingrid Husøy Onarheim (f. 1989) er fra Bergen. Hun har mastergrad i fysisk oseanografi fra UiB. Disputasen finner sted 7.12 kl. 13.15 på Geofysisk institutt.